Finlex ®

KKO:1992:112

Kansainvälinen prosessioikeus
Välimiesmenettely

Diaarinumero: S91/1064
Esittelypäivä: 17.3.1992
Antopäivä: 9.9.1992
Taltio: 2950

Kauppakirjasta johtuvat erimielisyydet oli välityslausekkeen mukaan ratkaistava Saksassa Saksan lain mukaan. Velallinen vastusti välitystuomion täytäntöönpanoa Suomessa väittäen, että välimiesoikeus oli ylittänyt toimivaltansa. Kun velallinen ei ollut näyttänyt, että välimiesoikeus olisi Saksan lain mukaan ilmeisesti ylittänyt toimivaltansa New Yorkissa 10.6.1958 tehdyn, ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitetulla tavalla, täytäntöönpanoa ei voitu evätä mainitulla perusteella.

ASIAN AIKAISEMPI KÄSITTELY
MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA
KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU 9.9.1992

ASIAN AIKAISEMPI KÄSITTELY

Tapahtumatietoja ja välitystuomio 22.2.1990

Lauri Silanterän isä Tauno Johannes Silanterä oli vuonna 1980 tehdyillä kolmella kauppasopimuksella ostanut timantteja jalokivikauppiaana toimivalta Reijo Harnokselta. Kumpikin osapuoli sitoutui pitämään kaupat "sellaisenaan sekä yksinomaan vain omana tietonaan" ja se osapuoli, joka rikkoi sovittua vaitiololupausta ja aiheutti toiselle osapuolelle vahinkoa tai kuluja, velvoittautui ne korvaamaan. Sopimuksiin sisältyi lauseke, jonka mukaan mahdolliset erimielisyydet kauppakirjoista oli ratkaistava välimiesoikeudessa Hampurissa Länsi-Saksan lain mukaan.

Tauno Johannes Silanterän kuoltua 6.9.1980 Lauri Silanterä ja Tauno Johannes Silanterän kuolinpesän muut osakkaat olivat, katsoen Harnoksen menetelleen kauppojen yhteydessä vilpillisesti, Helsingin raastuvanoikeudessa vaatineet sopimusten julistamista pätemättömiksi. Heidän hakemuksestaan Harnoksen Helsingissä olevaa omaisuutta oli kauppahinnan palauttamisen vakuudeksi julistettu myymis- ja hukkaamiskieltoon. He olivat lisäksi ilmoittaneet Harnoksen menettelystä alan järjestöille. Helsingin hovioikeus oli sittemmin lainvoiman saaneella päätöksellä hylännyt Harnosta vastaan esitetyt vaatimukset.

Koska Lauri Silanterä oli rikkomalla vaitiolovelvollisuuttaan ja loukkaamalla Harnoksen mainetta sekä kohdistamalla hänen omaisuuteensa turvaamistoimenpiteitä aiheuttanut Harnokselle vahinkoa, välimiesoikeus on 22.7.1990 antamassaan välitystuomiossa velvoittanut Lauri Silanterän yhteisvastuullisesti Tauno Johannes Silanterän kuolinpesän muiden osakkaiden kanssa suorittamaan Harnokselle vahingonkorvauksena 400.000 Saksan markkaa 7 prosentin korkoineen 1.7.1981 alkaen 31.12.1984 saakka.

Turun ja Porin lääninhallitukselle osoitettu täytäntöönpanohakemus

Harnos on pyytänyt, että välitystuomio määrätään pantavaksi täytäntöön Lauri Silanterää vastaan ja että tämä samalla velvoitetaan korvaamaan hänen kulunsa asiassa korkoineen.

Lauri Silanterän vastine

Välitystuomion perusteena olleissa välityssopimuksissa oli välimiesoikeuden toimivalta rajoitettu koskemaan Harnoksen ja Tauno Johannes Silanterän välillä allekirjoitetuista kauppakirjoista syntyviä erimielisyyksiä. Kauppakirjoihin sisältyvän välityslausekkeen mukaan mahdolliset erimielisyydet kauppakirjasta oli ratkaistava välimiesoikeudessa. Välitystuomiossa olivat kuitenkin riidan kohteena olleet hakijan vaatimukset välimiesoikeudenkäynnin vastaajien hakemuksesta toimeenpannun hakijan omaisuuden hukkaamiskiellon ja erään jalokivikauppiaiden järjestöille tehdyn ilmoituksen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta. Kohteena ei ollut ollut siten edes välityssopimusten osapuolten välinen asia, vaan välimiesmenettelyn vastaajien eli Tauno Johannes Silanterän kuolinpesän osakkaiden menettely Harnosta vastaan. Tauno Johannes Silanterä ei ollut voinut kuolinpesänsä osakkaita sitovasti määrätä, että näiden menettely jossakin asiassa tuli ratkaista välimiesoikeudenkäynnissä. Tämän seikan välimiesoikeus oli tuomiossaan kokonaisuudessaan sivuuttanut tulkitessaan välityssopimuksiin perustuvaa toimivaltaansa tavattoman laajasti. Välimiesoikeus oli ylittänyt toimivaltansa myös siten, että kun välityssopimuksia yleensäkin oli tulkittava ahtaasti, ei nyt kysymyksessä olevaa välityssopimusta voinut tulkita siten, että kauppakirjalla sovitun kaupan selvittelyn yhteydessä toteutetuista menettelyistä aiheutuvat asianosaisten riidat tulisivat myös välimiesmenettelyn piiriin. Kauppakirjasta syntyvät erimielisyydet saattoivat koskea vain kauppakirjan tulkintaa, kaupan purkamista tai kauppahinnan maksamista. Välitystuomion täytäntöönpano tuli evätä, koska välimiesoikeus oli tuomiossaan ratkaissut vaatimuksia, jotka eivät olleet välityssopimusten mukaan kuuluneet välimiesoikeuden toimivaltaan.

Turun ja Porin lääninhallituksen päätös 9.8.1990

Harnoksen ja 6.9.1980 kuolleen Tauno Johannes Silanterän välillä allekirjoitettuihin kauppakirjoihin sisältyvän välityslausekkeen mukaan tuli mahdolliset erimielisyydet kauppakirjasta ratkaista Hampurissa Länsi-Saksan lain mukaan välimiesoikeudessa saksan kielellä. Välimiesoikeus oli soveltamansa lain nojalla todennut myös hakijan välimiesoikeudessa esittämien vastaajien hankkiman ja heidän toimestaan täytäntöönpannun turvaamistoimenpiteen ja vastaajien jalokivikauppiaiden järjestöille tekemän ilmoituksen johdosta aiheutuneiden vaatimusten kuuluvan välimiesoikeuden päätösvaltaan. Tämän vuoksi ja kun Lauri Silanterä ei ollut esittänyt selvitystä siitä, että hakemuksessa tarkoitetun välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano voitaisiin ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan, New Yorkissa 10.6.1958 tehdyn yleissopimuksen V artiklan säännösten nojalla evätä, lääninhallitus on hyläten tehdyt väitteet harkinnut oikeaksi, ottaen huomioon myös välimismenettelystä annetun lain säännökset, edellä mainitun yleissopimuksen III ja IV artiklan sekä ulosottolain 3 luvun 1 ja 16 §:n nojalla määrätä, että välitystuomio saatiin laillisessa järjestyksessä panna täytäntöön heti, kun lääninhallituksen päätös ja siihen liitetty välitystuomio suomenkielisine käännöksineen oli annettu ulosottomiehen välityksellä tiedoksi Lauri Silanterälle. Samalla lääninhallitus on velvoittanut Lauri Silanterän korvaamaan Harnokselle hakemuksesta aiheutuneina kuluina 6 686 markkaa 16 prosentin viivästyskorkoineen laskettuna siitä päivästä, kun kuukausi oli kulunut päätöksen tiedoksiantamisesta Lauri Silanterälle.

Vaatimukset Turun hovioikeudessa

Lauri Silanterä on valituksessaan vaatinut, että lääninhallituksen päätös kumotaan ja että hänet vapautetaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta. Lisäksi hän on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvausta korkoineen sekä lääninhallituksessa että hovioikeudessa.

Harnos on hovioikeuden pyynnöstä vastannut valitukseen ja vaatinut korvausta vastauskuluistaan hovioikeudessa korkoineen.

Turun hovioikeuden päätös 22.7.1991

Perustelut

Lääninhallituksen mainitseman yleissopimuksen V artiklan c kohdan nojalla ulkomainen välitystuomio voidaan muun muassa evätä, jos välitystuomio koskee riitakysymyksiä, joita ei ole välitystuomiosopimuksessa tarkoitettu. Kysymys ratkaistaan alueperiaatteen nojalla Suomen oikeuden mukaan.

Välitysoikeudessa vireillä ollut riitakysymys oli välitystuomion mukaan koskenut korvausta, joka oli perustunut Tauno Johannes Silanterän perillisten toisaalta joulukuussa 1980 ja vuonna 1982 Harnoksen omaisuuden myymis- ja hukkaamiskieltoon hakemisesta johtuneeseen vahinkoon sekä toisaalta Harnoksen liiketoimintaa vahingoittaneeseen ilmiantoon jalokivikauppiaiden järjestöille.

Harnoksen ja Tauno Johannes Silanterän välisten kauppakirjojen ehdon mukaan "kumpikin osapuoli sitoutuu pitämään tämän kaupan sellaisenaan sekä yksinomaan vain omana tietonaan. Se osapuoli, joka rikkoo tätä vaitiololupausta ja aiheuttaa toiselle osapuolelle vahinkoa tai kuluja velvottautuu ne korvaamaan kaikkine mahdollisine kuluineen sekä korkoineen loukatulle osapuolelle".

Näin ollen salassapitovelvollisuuden rikkomista, minkä sanottu ilmianto on käsittänyt, koskevan korvauksen käsitteleminen oli kuulunut välimiesoikeuden tutkittavaksi. Sen sijaan myymis- ja hukkaamiskiellon hakemisesta aiheutuneen vahingonkorvauksen käsittelemistä ei ollut erikseen sovittu välimiesoikeudessa ratkaistavaksi eikä sitä voitu pitää välitystuomiolausekkeen tarkoittamana kauppakirjasta johtuneena riitana. Näin ollen välitystuomio oli tältä osin koskenut riitakysymystä, jota välitystuomiosopimuksessa ei ollut tarkoitettu.

Välitystuomio oli kuitenkin voitu hyväksyä siltä osin kuin välitysmenettelyyn alistetut asiat oli voitu erottaa niihin kuulumattomista. Välitystuomiosta ei kuitenkaan ilmennyt, mikä osa tuomitusta 400 000 Saksan markan määräisestä kokonaiskorvauksesta oli perustunut sellaiseen seikkaan, jonka käsitteleminen nyt oli kuulunut välimiesoikeuden toimivaltaan. Kun tällaisen arvion tekeminen ei kuulunut myöskään hovioikeuden toimivaltaan, oli täytäntöönpanoa koskeva hakemus hylättävä kokonaisuudessaan.

Hovioikeus on sen vuoksi kumonnut lääninhallituksen päätöksen ja hylännyt hakemuksen sekä vapauttanut Lauri Silanterän velvollisuudesta korvata Harnoksen hakemuskulut. Asian laadun vuoksi asianosaiset saivat pitää vahinkonaan heillä hakemusmenettelystä olleet kulunsa.

MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA

Valituslupa on myönnetty 17.10.1991. Valituksessaan Harnos on vaatinut hovioikeuden päätöksen kumoamista ja asian jättämistä lääninhallituksen päätöksen varaan. Lisäksi Harnos on vaatinut korvausta oikeudenkäyntikuluistaan korkoineen.

Lauri Silanterä on antanut häneltä pyydetyn vastauksen ja vaatinut korvausta vastauskuluistaan korkoineen.

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU 9.9.1992

Perustelut

New Yorkissa 10.6.1958 tehdyn, ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan yleissopimuksen, joka on Suomen osalta hyväksytty 5.1.1962 annetulla lailla ja saatettu täällä voimaan 2.3.1962 annetulla asetuksella, tarkoituksena on tehostaa sopimusten seuraamusjärjestelmää mahdollistamalla muissa maissa annettujen ja kansainvälisten välitystuomioiden täytäntöönpano sopimusmaissa. Tavoitteena ei ole ollut välimiesmenettelyä koskevien säännösten yhtenäistäminen, vaan kansallisten lakien erilaisuus on jäänyt voimaan. Vieraan välitystuomion tunnustamisen ja

täytäntöönpanon edellytyksenä niin ollen ei ole, että välitystuomio täyttää lain vaatimukset siinä valtiossa, missä täytäntöönpanoa vaaditaan. Riittää, että täytäntöönpantava välitystuomio vastaa yleissopimuksessa vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia välityssopimuksen, menettelyn ja välitystuomion osalta. Täytäntöönpano voidaan yleissopimuksen V artiklan mukaan evätä sen asianosaisen pyynnöstä, jota vastaan välitystuomioon on vedottu, vain ehdolla, että sanottu asianosainen esittää selvityksen muun muassa tuon artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaan siitä, että välitystuomio koskee riitakysymystä, jota ei ole välitystuomiosopimuksessa tarkoitettu tai joka ei ole välitystuomiolausekkeen edellyttämä, taikka se sisältää ratkaisuja asioista, jotka jäävät välitystuomiolausekkeen tai -sopimuksen määräysten ulkopuolelle.

Kysymyksessä olevassa jutussa Hampurissa asetettu välimiesoikeus on tuomiossaan harkinnut toimivaltaansa muun muassa salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ja Harnoksen maineen loukkaamisesta sekä myymis- ja hukkaamiskiellon hakemisesta aiheutuneen vahingon korvaamisen osalta. Vaitiolovelvollisuuden rikkomisen ja siitä seuranneen Harnoksen maineen vahingoittumisen osalta välimiesoikeus on todennut, että vaatimukset perustuvat kauppasopimusten ehtoihin ja että välimiesoikeus siten oli toimivaltainen. Tulkitsemalla Saksan siviiliprosessilain (Zivilprozessordnung) 945 §:ää, myös ottaen huomioon Saksan oikeuskäytännön, välimiesoikeus on katsonut, että myymis- ja hukkaamiskiellon hakemisesta aiheutunutta vahinkoa koskevan vaatimuksen tutkiminen liitännäisvaatimuksena kuuluu sen toimivaltaan.

Silanterä ei ole näyttänyt, että välimiesoikeus olisi soveltamansa Saksan lain mukaan ilmeisesti ylittänyt toimivaltansa yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitetulla tavalla. Perustetta täytäntöönpanon epäämiseen ei niin ollen ole.

Päätöslauselma

Hovioikeuden päätös kumotaan ja asia jätetään lääninhallituksen päätöksen lopputuloksen varaan. Lauri Silanterä velvoitetaan suorittamaan Harnokselle korvaukseksi hänen oikeudenkäyntikuluistaan hovioikeudessa ja Korkeimmassa oikeudessa yhteensä 3 000 markkaa 16 prosentin korkoineen tästä päivästä lukien.

Ratkaisuun osallistuneet: oikeusneuvokset Salervo, Portin, Ketola, Krook ja Wirilander

Finlex ® on oikeusministeriön omistama oikeudellisen aineiston julkinen ja maksuton Internet-palvelu.
Finlexin sisällön tuottaa ja sitä ylläpitää Edita Publishing Oy. Oikeusministeriö tai Edita eivät vastaa tietokantojen sisällössä mahdollisesti esiintyvistä virheistä, niiden käytöstä käyttäjälle aiheutuvista välittömistä tai välillisistä vahingoista tai Internet-tietoverkossa esiintyvistä käyttökatkoista tai muista häiriöistä.